

Ülevaade proviisoriõppe haiglaapteegi praktikast ja selle korraldamisest haiglates

Mall Messimas, Mattias Moldau, Margit Tensok, Stud. pharm., Tartu Ülikool
Marko Urbala, proviisor, SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla

Igal aastal novembrist maini kohtab paljudes Eestimaa jaeapteekides tavapärasest rohkem tudengeid. Enamasti on nende näol tegemist Tartu Ülikooli proviisoriõppe viimase kursuse üliõpilastega, kellel on käsil praktiline poolaasta. Sel perioodil tutvutakse apteegi administratiivse ja majandustegevusega, kinnistatakse ning täiendatakse juba olemasolevaid teadmisi käsimüügi- ja retseptiravimite kohta. Praktiline kogemus ei piirdu aga ainult jaeapteekidega – tudengitele pakutakse üha enam võimalusi läbida osa praktilisest poolaastast haiglaapteegis.

Nagu jaeapteekides, nii tegeldakse ka haiglaapteekides ravimite valmistamise, väljastamise ja ravimialase nõustamisega. Erinevaks muudab kogemuse haiglaapteegis just konteksti vahetus. Lisaks mittesteriilsetele ravimitele valmistatakse haiglaapteegis ka aseptilisi ravimeid sealhulgas lahustatakse patsiendipõhiselt tsütostaatilisi ning bioloogilisi ravimeid. Ravimialane nõustamine toimub pigem proviisori ning õdede ja arstide vahel, mis soodustab meeskonnatööd. Mõlemad varustavad oma keskkonda ravimite ja meditsiiniliste tarvikutega – jaeapteek apteegikülastajaid ja haiglaapteek erinevaid kliinikuid ning osakondi. Erinevalt jaeapteekritest osalevad haiglaapteekrid ka haiglate ravimipoliitika kujundamises. Lisaks sellele kuuluvad haiglaapteegi põhitegevuste hulka haigla osakondades ravimite käitlemise järelevalve teostamine, ravimialaste juhendmaterjalide koostamine, osalemine kliinilistes ravimiuuringutes ja multidistsiplinaarsetes töörühmades (nt erinevad komiteed jms). Sel aastal läbisid osa praktilisest poolaastast haiglaapteegis 3 proviisoriõppe üliõpilast: Mattias Moldau PERH-s ning Mall Messimas ja Margit Tensok TÜK-s.

Praktika Põhja-Eesti Regionaalhaigla apteegis (kirjeldab Mattias Moldau)

„Kuna Tartu Ülikooli proviisoriõppe nelja aasta vältel on haiglaapteegi tegevustele pööratud vähe tähelepanu, astusin praktikale vastu üsna suures teadmatuses ja ootusärevuses. Tekkinud emotsioone aitas leevendada juhendajate poolt koostatud graafik, milles oli planeeritud minu tegevus algavaks neljaks nädalaks. Valmistusin selleks, et meelde on vaja tuletada väga palju õpingute jooksul unustatud ning juurde tuleb õppida palju, mis puudutab farmaatsiat haigla kontekstis, kus on 1200 voodikohta ning kus ravitakse aastas ligi 135 000 patsienti.

Peale erinevate tööloikude haiglaapteegis (ravimite valmistamine, ravimite käitlemise järelevalve osakonnas, ravimite analüüsimine, ravimite ostuprotsess ja muud) sain tutvuda kliinilise proviisori Laura Orava tööga intensiivraviosakonnas ning veeta päeva nuklearmeditsiini osakonnas, kus tutvusin radiofarmaatsia proviisori Maanus Raua ning tema tööga. Sain näha ka töö mahtu, mida kujutavad kliinilised ravimiuuringud ning mis on proviisori roll ravimiuuringus. Lisaks võimaldati mul osaleda Põhja-Eesti Regionaalhaigla erinevatel sisekoolitustel, Eesti Haiglaapteekrite Seltsi XXII Kevadkonverentsil Pärnus ja haiglaapteegi kliinilise farmaatsia infotoas, kus käsitleti sellel korral angiotensiini konverteeriva ensüümi inhibiitorite ning angiotensiin II retseptori blokaatorite nefrotoksilisust ning nefroprotektiivsust.

Praktika möödus minu jaoks väga meeldivalt ja põnevalt. Minu juhendajad olid väga aktiivsed ning tegid omalt poolt kõik, et minu kogemus oleks mitmekesine ja huvitav. Haiglaapteegi töötajad olid väga põhjalikud oma tööülesannete selgitamisel ning igati abivalmid küsimuste tekkimisel nendele vastama.“

Praktika Tartu Ülikooli Kliinikumi haiglaapteegis (kirjeldavad Mall Messimas ja Margit Tensok)

„Kõigepealt tutvustati meile haiglaapteegi kollektiivi ja ruume, kuhu apteek alles suhteliselt hiljuti kolis. Samuti tutvusime kõigi eelpool nimetatud haiglaapteegi põhitegevustega, enamikke neist tohtisime ise läbi proovida. Nii selgitati meile põhjalikult kliinikumi ravimipoliitikat ning räägiti riigihanke kohuslaseks olemisega kaasnevatest iseärasustest. Samuti vaatasime proviisorite järelevalve all läbi mõningate patsientide kemoterapia raviplaanid ning arutlesime ravimite valiku ja võimalike kõrvaltoimete üle. Mõningates osakondades ja lastekliinikus teostasime ravimite käsitlemise järelevalvet, mille raames kontrollisime muuhulgas kõigi ravimite hoiustamistingimusi ning eriarvestusele kuuluvate ravimite arvestuse printsiipe. Lisaks tutvusime praktika raames põhjalikumalt kliinilise proviisori tööga, kelle ülesannete hulka kuuluvad patsientide raviskeemide ülevaatamine, ravimikasutuse hindamine, raviminfo otsimine ja edastamine erinevatest andmebaasidest, ravimikasutuse vigadega tegelemine ja personali koolitamine. Samuti võtsime osa haiglaapteegi sisekoolitustest, kus esinesime suuliste ettekannetega: Mall rääkis Clostridium difficile infektsioonist ja selle ravist ning Margiti teemaks oli melatoniini kasutamise teaduspõhisus unehäirete ravis.

Meie jaoks oli haiglaapteegi praktika kogemus igati positiivne ja hariv. Kollektiiv oli sõbralik ning toetav. Nad vastasid lahkesti kõikidele meie küsimustele ning kaasasid meid sujuva kergusega oma igapäevatöösse.“

Kokkuvõttes muutis haiglaapteegi kogemus praktika vaheldusrikkamaks ja põnevamaks ning julgustame kõiki nooremate kursuste üliõpilasi ise sellest kogemusest osa saama! Praktikaprogramm on hästi läbimõeldud ning laiendab teie kõigi erialaseid teadmisi.

Haiglaapteegi praktika korraldamisest TÜ proviisoriõppe V kursuse tudengitele (Marko Urbala)

Suure muudatusena võib välja tuua alates 2015/2016 õppeaastast haiglaapteegi praktika muutmise proviisoriõppe õppekavas vabatahtlikuks. Kui varasemalt oli kõikidel tudengitel

kohustus viibida kahenädalasel praktilisel haiglaapteekides, siis nüüdseks on see vabatahtlik ja osaleda saavad haiglaapteekri tööst sisuliselt huvitatud tudengid. Praktika koha taotlemiseks tuleb esitada tudengil ülikoolile motivatsioonikiri, mis on aluseks praktikakoha võimaldamisel ja praktikabaasile omakorda valiku tegemisel. Kuna haiglaapteekritena peame oluliseks pakutava õppe sisu kvaliteeti ja individuaalset lähenemist sõltuvalt praktikandi huvidest, siis praktika kohtade arv on limiteeritud, piirdudes 5-6 tudengiga kursuse kohta. Eesti Haiglaapteekrite Seltsi (EHAS) õppe- ja teadustöö tööühm tegi Tartu Ülikooli farmaatsia instituudile ettepanekud muuta haiglaapteegi praktika korralduse ja selle programmi põhiprintsiipe. Meie ettepanekute eesmärgiks oli tagada võimalikult standardne väljaõpe ja teemade käsitus sõltumata praktikabaasist. Hetkel on võimalik viibida praktilisel neljas suuremas haiglaapteegis - Tartu Ülikooli Kliinikum, Põhja-Eesti Regionaalhaiglas, Ida-Tallinna Keskhaiglas ja Pärnu Haiglas. Valiku tegime lähtuvalt haiglaapteegi poolt pakutavatest teenustest. Nimetatud haiglates on apteegipoolseid tegevusalasid kõige rohkem. Siiski peame oluliseks, et ka need tudengid, kes ei soovi sügavamaid teadmisi haiglafarmaatsiast, omaksid ülevaadet haiglaapteekide tegevustest ja erisustest. Selleks on õppekavas ette nähtud kahepäevane kohustuslik kursus haiglafarmaatsiast, mille käigus annavad erinevate haiglaapteekide proviisorid detailse ülevaate meie igapäevatööst.

Kokkuvõtteks võib nentida, et ellu viidud praktika korraldus on ennast igati õigustanud - saame haiglaapteekritena oma igapäevatöö kõrvalt juhendada tudengeid, kes on motiveeritud. Teisalt saame juhendajatena keskenduda pakutava väljaõppe sisukusele ja kvaliteedile. Loodetavasti innustab selline lähenemine ka mõnd noort proviisorit mõtlema karjäärivaliku peale haiglaapteekrina.